



# IZRAŽAVANJE EMOCIONALNIH STANJA I OSJEĆAJA U RUSKOM JEZIKU

Nastja Poljak \*  
Filozofski fakultet, Zagreb

U članku se na primjerima iz ruskog jezika promatraju jezična sredstva kojima se izražavaju emocionalna stanja i njima odgovarajući osjećaji. Bezlične konstrukcije s predikativima, koji su svojim gramatičkim kategorijskim značenjem predodređeni za izražavanje stanja, imaju u ruskom jeziku prednost u odnosu na konstrukcije u kojima pridjevi i glagoli svojim leksičkim značenjem izražavaju stanje. Glagoli stanja oslikavaju situaciju statičnom, ne upozoravajući na unutarnje faze ili promjene, početak ili kraj stanja, pri čemu neki glagoli mogu biti manje stativni nego drugi (Saeed, 1997). Imenice koje označuju stanje kao rezultat procesa samostalno istupaju u nominativnim rečenicama.

*Ključne riječi: emocionalno stanje, bezlične adverbne konstrukcije, glagoli emotivnog stanja*

## UVOD

Različita emocionalna stanja i raspoloženja u kojima čovjek proživljava raznovrsne osjećaje odražavaju pozitivnu ili negativnu reakciju na stvarnost oko sebe i u sebi. Pojmovi koji označavaju emocionalna stanja uključuju, na primjer: 'mir, uznemirenost, radost, žalost, ljutnju, strepnju, strah' i sl. Emocionalnu aktivnost odlikuje neposrednost proživljavanja i određena napetost koja nije samo emotivna, nego također intelektualna i psihička. Ta pobuđenost ispunjava sav vremenski odsječak u kojem se stanje događa, i ono, ne mijenjajući se, neko vrijeme traje i prolazi.

Emocionalna aktivnost može se izraziti kao emocionalno stanje (nemira, radosti, ljutnje, zbuđenosti, straha i sl.), kao osjećaj (ugode ili neugode, zadovoljstva ili nezadovoljstva, muke, stida i sl.) te kao stav, odnos. (ljubavi, mržnje,

poštovanja, prezira, žaljenja, zavisti i sl.).

U lingvistici emocionalna stanja pripadaju semantičkom polju stanja, i to sferi nerezultativnog stanja (Bondarko, 1984:66), takvog koje nije povezano s rezultatom radnje i njenim posljedicama.

Za izražavanje kategorije stanja općenito, pa tako i psihičkih stanja i osjećaja, ruski jezik raspolaže s nekoliko tipova konstrukcija, od kojih su temeljne:

1. konstrukcije s predikativima (bezlično-predikativnim riječima)
2. konstrukcije s kratkim pridjevima i s kratkim glagolskim pridjevima trpnim
3. konstrukcije s glagolima
4. nominativne rečenice.



Tablica neglagolskih (1,2,4) i glagolskih (3) konstrukcija za izražavanje temeljnih osjećaja.

<p><u>Любовь</u></p> <p>1. /</p> <p>2. Я влюблён.</p> <p>3. Я люблю</p> <p>4. Любовь.</p>	<p><u>Ljubav</u></p> <p>/ Zaljubljen sam.</p> <p>Volim.</p> <p>Ljubav.</p>
<p><u>Радость</u></p> <p>1. Мне радостно.</p> <p>2. Я радостен.</p> <p>3. Я радуюсь.</p> <p>4. Радость.</p>	<p><u>Radost</u></p> <p>Radosno mi je.*</p> <p>Radostan sam.</p> <p>Radujem se.</p> <p>Radost.</p>
<p><u>Гнев</u></p> <p>1. /</p> <p>2. Я зол.</p> <p>3. Я сержусь.</p> <p>4. Гнев.</p>	<p><u>Ljutnja</u></p> <p>/</p> <p>Ljutit sam.//Srdit sam.</p> <p>Ljutim se.//Srdim se.</p> <p>Ljutnja.//Srdžba.</p>
<p><u>Страх</u></p> <p>1. Мне страшно.</p> <p>2. Я испуган.</p> <p>3. Я боюсь.</p> <p>4. Страх.</p>	<p><u>Strah</u></p> <p>Strašno mi je...**</p> <p>Uplašen sam.</p> <p>Bojim se.</p> <p>Strah.</p>
<p><u>Грусть</u></p> <p>1. Мне грустно.</p> <p>2. Я грустен.</p> <p>3. Я грущу.</p> <p>4. Грусть.</p>	<p><u>Tuga</u></p> <p>Tužno mi je...**</p> <p>Tužan sam.</p> <p>Tugujem.</p> <p>Tuga.</p>

\*Moguće, ali se ne koristi.

\*\*Moguće uz dopunu.

## ANALIZA PROBLEMA

### 1. Konstrukcije s predikativima (bezlično-predikativnim riječima):

Мне (было) страшно, стыдно, неудобно, смешно...

Konstrukcije prvog (1) tipa u najvećem su stupnju specijalizirane za izražavanje semantike stanja, jer se tvore pomoću predikativa s kategorijalnim značenjem stanja kojemu je subjekt izražen dativom. Bezličnom konstrukcijom upozorava se na stanje subjekta koje je neodvojivo od subjekta samog i istodobno neovi-

sno o izvoru stanja, što konstrukciju čini logički 'neanalitičnom' (Čizikova, 1997:191). Čovjek doživljava stanje u kojem se nalazi kao 'uro-njenost' u njega, i to dovodi do zakonitosti upotrebe dativa ili akuzativa u subjektnoj poziciji. Subjekt pritom može biti izostavljen ako u rečenici postoji semantička zalihost te se može izvesti iz situativnog konteksta.

Temeljna konstrukcija je složena od bezlično-predikativnog oblika i subjekta u dativu, no ona također otvara mjesto zavisnoj rečenici ili priložnoj oznaci mjesta, vremena, i najčešće, načina: 'Ей было весело, когда она была в Риме'. 'Ей было весело в Риме'. Kad otvori mjesto objektu koji označuje živo biće, apstraktni pojam ili stvar, predikativ postaje ovisniji o semantici objekta: 'Мне Марию жалко'.

Usmjerenost emocije na vanjsku situaciju izražava se jednokomponentnom strukturom koja uključuje i značenje stanja i svijest o stanju: 'Грустно'.

Bezlične konstrukcije s predikativima mogu se preoblikovati u konstrukcije trećeg (3) tipa s glagolima:

Мне стало грустно → Мне взгрустнулось. Меня охватила грусть. Я грущу.

### 2. Konstrukcije s kratkim pridjevima i kratkim glagolskim pridjevima trpnim:

Я грустен. Я взволнован. Она расстроена. Он влюблён...

Konstrukcije drugog (2) tipa manje su od prethodnih specijalizirane da izraze stanje jer označuju njegovu kvalitativnost, koja kod kratkih glagolskih pridjeva trpnih oslabljuje ili gotovo uklanja značenje pripadnosti glagolu.

### 3. Konstrukcije s glagolima:

a) glagolima emocionalnih stanja: Я грущу, тоскую, волнуясь, боюсь

b) glagolima osjećanja: Я терплю, наслаждаюсь, страдаю, смущаюсь

c) glagolima emocionalnog odnosa: Я люблю его, симпатизирую вам.

Дети мне нравятся.



- a) Glagoli emocionalnih stanja najčešće tvore dvočlane konstrukcije: 'Я грущу, тоскую, волнуясь, боюсь', ali uz glagol može stajati i dopuna: 'Я волнуясь из-за его опоздания'.

Konstrukcije s tim glagolima lako se mogu preoblikovati u neglagolske konstrukcije prvog (1) tipa s predikativima stanja, ili drugog (2) tipa s trpnim participijima:

Я грущу → (1) Мне грустно.

Я волнуясь. → (2) Я взволнован.

- b) Glagoli osjećaja mogu tvoriti dvočlane konstrukcije upućujući jednostavno na emotivno proživljavanje: 'Он очень мучится, страдает'. 'Он смущается'. Većinom takvi glagoli zahtijevaju direktni ili indirektni objekt kojim se imenuje uzrok, izvor ili cilj: 'Я мучился сомнением (от/из-за сомнения)'. 'Он наслаждается музыкой'. 'Он стыдится перед вами'. 'Он страдает за друзей'.

Identifikator i nositelj cijele klase glagola emocionalnih osjećaja je glagol 'чувствовать' s dopunom – apstraktnom imenicom koja označava psihičko stanje: 'Я чувствую грусть, тоску, волнение, жалость, страх', i 'чувствовать себя' s dopunom – prilogom, pridjevom ili glagolskim pridjevom u instrumentalu koji označuju stanje subjekta: 'Я чувствую себя удовлетворительно, свободно' 'Я почувствовал себя счастливым, свободным, одиноким'.

Glagoli 'чувствовать, чувствовать себя' u odnosu na glagole a) i c) izražavaju određeni stupanj svijesti subjekta o stanju (Merzon i Ryatetskaya, 1983:107). Konstrukcije s tim glagolima ne dopuštaju preoblikovanje u konstrukcije prvog (1) tipa.

- c) Glagoli emocionalnog odnosa tvore tročlani model u kojem su subjektna i objektna pozicija obavezne: 'Я жалею (ненавижу, уважаю, люблю, обожаю) его'.

Temeljna se konstrukcija može proširiti pridjeloznim izrazom koji upućuje na uzrok nekog osjećaja, a također adverbijalima količine 'си-

льно, глубоко, без памяти: 'Она сильно любит его за доброту'. 'Он уважает тебя за ум'.

Konstrukcije s glagolima ove skupine ne mogu se transformirati u bezlične konstrukcije prvog (1) tipa jer prvenstveno pokazuju na odnos između subjekta i predikata, a ne na stanje subjekta. Međutim, kao i glagoli emotivnog stanja oni se mogu zamijeniti trpnim konstrukcijama drugog (2) tipa, koje im služe kao sintaktički sinonimi:

Он влюбился в неё → Он страстно влюблён в неё.

Его все любят → Он всеми любим.

Konstrukcije trećeg (3) tipa (Vasil'ev, 1977), osim značenja stanja, uključuju i glagolu svojstveno značenje procesualnosti. Stoga je stanje izraženo glagolom u određenoj mjeri uvijek dinamično.

#### 4. Nominativne rečenice:

Тоска. Скука.

Nominativne rečenice sadrže semantičke osobine i egzistencijalnosti i stanja, iako ni jedna ni druga osobina nisu eksplicitno izražene – egzistencijalnost nije izražena posebnim predikatom postojanja, ali je formalno iskazana osobitom jednokomponentnom strukturom nominativne rečenice, dok semantika stanja proizlazi iz leksičkog značenja imenske riječi.

Te rečenice mogu imati transformacije dvaju tipova, no obje nisu uvijek dopuštene (Praktičeskaja grammatika, 1985:67):

Ужас. → У него ужас. → Он в ужасе.

Радость. → У него радость.

Восторг. → Она в восторге.

### ■ ZAKLJUČAK

Navedeni primjeri ilustriraju mogućnosti izražavanja emocionalnih stanja i osjećaja. Predikativne riječi u bezličnim adverbnim konstrukcijama najdirektnije upućuju na stanje skretanjem pozornosti sa subjekta na samo stanje, koje kao da izmiče kontroli subjekta – stanje se subjektu 'događa', subjekt mu se 'predaje'.



Predikati izraženi glagolima (emotivi) nose oznaku određene dinamičnosti stanja, a ta se karakteristika može pridijeliti i pridjevnim riječima. Nominativne rečenice izražavaju fiksna raspoloženja koja ne podliježu promjenama, to su konstatacije stanja.

### REFERENCIJE

- Бондарко, А.В. (1984). Функциональная грамматика. Москва: Наука.
- Чижикина, О.В. (1997). Безличные наречные предложения в художественном тексте. *Русский журнал*, 6, 3/1998.
- Merzon, S.N., Pyatetskaya, S.L. (1983). Russian Verbs in Speech. Moscow: Russkij jazyk.
- Практическая грамматика русского языка. (1985). Москва: Русский язык.
- Saeed, J.I. (1997). Semantics. Oxford: Blackwell Publishers.
- Васильев, Л.М. (1981). Семантика русского глагола. Москва: Высшая школа.

## THE EXPRESSION OF EMOTIONAL STATES AND FEELINGS IN RUSSIAN

### Summary

This paper discusses the means by which emotional states and feelings are expressed in Russian. Impersonal adverbial phrases by their grammatical meaning are intended to describe states, while portraying states in adjectives and stative verbs is part of their lexical semantics. Stative verbs allow viewing a situation as a steady state, with no internal phases or changes, without focusing on the beginning or end of the state. However, some stative verbs may be more stative than others.

*Key words: emotional state, impersonal adverbial phrases, stative verb*